

Europagten: Ny dynamik og nye modsætninger i EU

Af Professor Emeritus Morten Kelstrup, Institut for Statskundskab, KU.

Tyskland og Frankrig præsenterede i forbindelse med mødet i Det Europæiske Råd den 5. februar nogle uformelle tanker om, hvad der kan betegnes som øget "economic governance" mellem eurolandene. I

pressen blev forslaget døbt "pagt for øget konkurrenceevne" eller "europagten". De to lande ønsker fælles retningslinjer om forhold af væsentlig økonomisk betydning for landene i eurozonen. Herunder nævnes bl.a. stærkere regler om statslig gældsstiftelse, generelle rammer for pensionsalder, afskaffelse af indeksregulering af lønninger samt harmonisering af selskabsskatter. Disse nye fransk-tyske tanker er fortsat skitseagtige og til forhandling, og man venter på konkretisering. Et egentligt forslag skal drøftes på et møde mellem stats- og regeringslederne i eurolandene i marts og efterfølgende på et møde i Det Europæiske Råd.

Forslaget bør få os til at spærre øjnene op. Står EU virkelig over for så stor en krise, at dette er nødvendigt? Er der andre magtprojekter på spil? I 2009 fik man endelig vedtaget Lissabon-traktaten. Senere viste det sig, at den generelle økonomiske krise også medførte en særlig eurokrise. Der var vel at mærke ikke kun tale om en trussel for de svage eurostater (med Grækenland i spidsen, efterfulgt af Irland), men om en mulig dominoeffekt, der ville kunne vælte hele eurosamarbejdet. Tyskland trådte efter markant tøven til med første hjælpepakke. I anden omgang måtte statslederne acceptere en mindre tilføjelse til Lissabon-traktaten for at få en mere dækkende økonomisk garantiordning på plads. Nu ser det ud til, at vi står over for tredje runde, hvor der lægges op til at råde bod på, at den hidtidige eurokonstruktion kun er egnet til gode økonomiske konjunkturer – altså et "godtvejrssamarbejde", som ikke er robust over for kriser.

Træder vi et skridt tilbage for at se på de overordnede træk i den aktuelle situation, forekommer det næsten utroligt, at EU nu – måske – er ved at tage så vidtgående skridt i retning af øget økonomisk integration. Yderligere må man undre sig over, at der lægges op til en så klar udvikling af EU i forskellige hastigheder, både med en, nærmest forceret, integration af centrale økonomiske forhold for eurolandene og en særlig proceduremæssig prioritet til drøftelser eurolandene imellem.

Naturligvis kan man med det samme slå fast, at så let går det ikke. Nogle vil med fuld ret hævde,

at der i høj grad er tale om tysk og fransk indenrigs- og markeringspolitik. Der er ingen tvivl om, at Angela Merkel er hårdt trængt i tysk politik. Hun er blevet kritiseret for at agere nølende i forhold til eurokrisen, for ikke at agere europæisk nok og samtidig for at sælge ud af tyske interesser ved finansiering af befolkninger, der har levet over evne. Hvis de overordentligt dårlige meningsmålinger skal vendes, er der både behov for at vise lederskab og for at demonstrere, at hun stiller betingelser til det europæiske samarbejde.

Samtidig er der utvivlsomt tale om fransk markeringspolitik. Frankrig har længe ønsket mere fælleseuropæisk økonomisk politik (og mere indflydelse sammen med Tyskland). Det nuværende forslag kan ses som et kompromis mellem en fransk model (orienteret mod, at det særligt skal være Det Europæiske Råd og ikke Kommissionen, der skal bestemme) og en tysk model (særligt orienteret mod, at de enkelte stater i eurosamarbejdet selv skal styre deres statsbudgetter).

Det forhold, at der i høj grad er tale om indenrigs- og markeringspolitik, er dog ikke lig med, at forslagene ikke bliver til noget. Når Tyskland og Frankrig kommer med sådanne udspil, viser erfaringerne, at det i hvert fald som hovedregel bliver til "noget". Den aktuelle tyske økonomiske styrke, der er øget ved en svag euro, gør ikke dette mindre sandsynligt.

De fransk-tyske tanker om øget økonomisk styring eurolandene imellem er foreløbigt så vage, at de af mange vil blive anskuet som prøveballoner. Men de kan også tolkes som et varsel om, at EU står over for nye politiske kampe, som på afgørende måde kan ændre karakteren af samarbejdet. Formentlig er det rigtigt, at følgerne af kombinationen af økonomiske kriser og den gensidige økonomiske afhængighed, der allerede er skabt i EU, slet ikke er overkommet endnu. Det vil derfor være klogt at forsøge at gennemskue det aktuelle og kommende politiske spil på dette område - også for at placere Danmark på bedst mulig måde. Og vi, der er optaget af de åbenbart altid aktuelle spørgsmål: Hvor går EU hen? Hvad er magtforholdene i EU's politiske system? Ja, vi kan gøre klar til at tage endnu en runde i debatterne om hvad og hvem, der driver udviklingen.

Forskerklummen skrives på skift af forskerne på Center for Europæisk Politik. Klummen er ikke udtryk for en fælles CEP-holdning.